

A person wearing a white protective suit and clear goggles is looking at a tablet. A hand is visible in the foreground, slightly out of focus. The background is a light blue, textured surface.

Wybrane zagadnienia prawa
medycznego wobec wyzwań
pandemii wywołanej wirusem
SARS-CoV-2

Pod redakcją
Jacka Sobczaka
Anny Rogackiej-Łukasik

**Wybrane zagadnienia
prawa medycznego
wobec wyzwań pandemii
wywołanej wirusem
SARS-CoV-2**

**Wybrane zagadnienia
prawa medycznego
wobec wyzwań pandemii
wywołanej wirusem
SARS-CoV-2**

red. nauk.

Jacek Sobczak, Anna Rogacka-Łukasik

SILVA
RERVM

Wydawnictwo Naukowe Silva Rerum

Częstochowa–Poznań 2022

Redakcja naukowa:
prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak
dr Anna Rogacka-Łukasik

Komitet naukowy:
dr hab. Ksenia Kakareko, prof. UW
dr Ewelina Żelasko-Makowska, prof. UJD

Recenzja:
prof. dr hab. n. prawnych Monika Urbaniak, UMP

Korekta:
dr Sebastian Surendra

Skład i łamanie:
Munda Maciej Torz

Projekt okładki:
Studio Graficzne SILVA RERUM

Grafika na okładce
Autor: tatianazaets@gmail.com
<https://pl.depositphotos.com/75151727/stock-photo-medical-scientist-reading-about-mers.html>

Grafiki na stronach tytułowych artykułów:
[depositphotos.com](https://pl.depositphotos.com) ([jemastock](#), [hobbit_art](#), [Orkidia](#), tatianazaets@gmail.com)

ISBN 978-83-67222-18-1
Książka w miękkiej oprawie

ISBN 978-83-67222-07-5
Publikacja elektroniczna online lub do ściągnięcia

Copyright: Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
Wydanie I
Częstochowa–Poznań 2022

Druk:
Perfekt – Gaul i wspólnicy sp.j.,
ul. Skórzewska 63, 60-185 Skórzewo

Spis treści

Wstęp	7
Jacek Sobczak <i>Zaświadczenia o szczepieniu, wyniku testu i powrocie do zdrowia w związku z COVID-19 (Unijne Cyfrowe Zaświadczenie COVID) jako podstawa realizacji gwarantowanego traktatami Unii Europejskiej prawa do swobodnego przemieszczania się oraz do przebywania na terytorium państw członkowskich</i>	11
Maria Gołda-Sobczak <i>Strategia farmaceutyczna dla Europy – pokłosie pandemii SARS-CoV-2</i> . . .	37
Karolina Paluszek <i>Dostępność świadczeń zdrowotnych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej dla osób ze szczególnymi potrzebami w dobie pandemii COVID-19</i>	79
Anna Rogacka-Łukasik <i>Pomoc instytucjonalna czy deinstytucjonalizacja systemu wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin odpowiedzialną na pandemię wywołaną wirusem SARS-CoV-2?</i>	93
Adam Wróbel <i>Powodowanie zagrożenia epidemicznego oraz szerzenia się choroby zakaźnej (art. 165 § 1 pkt 1 k.k.)</i>	117

Milena Garwol	
<i>Odpowiedzialność karna osób wykonujących zawody medyczne w dobie pandemii – uwagi na tle tzw. klauzuli dobrego Samarytanina.</i>	137
Bogusław Przywora	
<i>Granice ingerencji w sferę wolności i praw człowieka w Konstytucji RP a ich realizacja w stanie pandemii COVID-19 – wybrane zagadnienia.</i>	149
Dorota Kaniewska	
<i>Prawne aspekty szczepień ochronnych. Czy konstytucyjnie dopuszczalne jest różnicowanie sytuacji osób zaszczepionych i niezaszczepionych?</i>	163
Dorota Michalska-Sieniawska	
<i>Dylematy praw człowieka związane z walką z pandemią koronawirusa COVID-19 na Ukrainie</i>	181
Olgięrd Kucharski	
<i>Dostęp do danych o stanie zdrowia pracownika</i>	193
Bibliografia	205
Noty o Autorach	217

Wstęp

11 stycznia 2021 minął rok, kiedy w Chinach odnotowano pierwszy śmiertelny przypadek z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Pierwsze informacje o nowej chorobie pojawiły się w grudniu 2019 r., kiedy w Chinach wykryto skupisko chorych z ciężkim zapaleniem płuc w mieście Wuhan w prowincji Hubei. WHO została poinformowana 31 grudnia 2019 r., gdy wykryto 44 zachorowania, a 9 stycznia 2020 r. świat obieżyła informacja, że choroba jest powodowana przez nowy koronawirus podobny do SARS-CoV. 23 stycznia 2020 r. wdrożono również w Wuhan i prowincji Hubei tzw. lockdown, czyli częściowe zamrożenie gospodarki, zakaz wychodzenia z domów oraz kordon sanitarny. Rządy innych krajów zaczęły wprowadzać ograniczenia dla osób powracających z Chin. Początkowo wydawało się, że uda się utrzymać chorobę w południowo-wschodniej Azji lub że wygaśnie ona wraz z nadejściem wiosny. Jednak czasy globalizacji sprzyjają migracji wirusów na nowe kontynenty i rozwojowi pandemii. Już pod koniec stycznia 2020 r. w Europie zaczęły pojawiać się przypadki zachorowań. Epidemia wymknęła się spod kontroli najpierw we Włoszech, a następnie w Hiszpanii i Francji. W konsekwencji Europa Zachodnia stała się epicentrum pandemii w marcu 2020 r. Obecna pandemia COVID-19 jest jedną z dziesięciu najcięższych pandemii w historii, biorąc pod uwagę liczbę śmiertelnych przypadków. Pandemię COVID-19 porównuje się z pandemią takimi jak pandemia „hiszpanki” z 1918 r. czy „czarnej śmierci”¹. Sięgając w przeszłość, należy zauważyć, że choroby zakaźne przez wieki zmieniały ludzkość. Epidemie prowadziły do zapaści społecznej i ekonomicznej regionów i całych państw. Zagrożenie epidemiczne po I wojnie światowej, spowodowane m.in. pandemią grypy „hiszpanki”,

¹ <https://szczepienia.pzh.gov.pl/ciekawostki/czy-pandemia-covid-19-zalicza-sie-do-najgorszych-plag-w-historii/>, dostęp: 24.08.2021.

sprawiło, że Polska znalazła się w grupie państw, które wprowadziły nowoczesne ustawodawstwo przeciwepidemiczne². Zwieńczeniem ewolucji polskiego prawa jest obowiązująca ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi³. W obliczu pandemii COVID-19 niejako uzupełnieniem tego aktu prawnego stała się ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁴. Przedmiotowa ustawa była wielokrotnie nowelizowana na skutek wydania pakietu ustaw tzw. Tarczy Antykryzysowej, gdyż zarówno legislacja, jak i praktyka stanęły przed koniecznością znalezienia optymalnych rozstrzygnięć w związku z pandemią, która zaskoczyła świat.

Oddawana do rąk Czytelników publikacja stanowi zbiór opracowań poświęconych różnym problemom związanym z istniejącymi, znowelizowanymi, jak i nowo wprowadzonymi regulacjami prawnymi. Celem Autorów niniejszej monografii jest ukazanie problematyki prawa medycznego wobec całego wachlarza problemów natury prawnej wywołanych wirusem SARS-CoV-2. Na rynku wydawniczym dostępnych jest sporo publikacji poświęconych prawu medycznemu wobec wyzwań ciągle obecnej pandemii, jednakże Autorzy rozdziałów postanowili odejść od tradycyjnego ujęcia analizowanego zagadnienia i ukazać najrozmaitsze aspekty prawne podjętej tematyki, nadając jej tym samym charakter interdyscyplinarny. Zaprezentowana problematyka jest bez wątpienia wieloaspektowa i złożona. Autorzy wyrażają nadzieję, że zebrane w monografii źródła i materiały oraz wyrażone w nim poglądy i opinie przyczynią się do podniesienia poziomu debaty publicznej, która przez ostatnie miesiące skupia się na zagadnieniach związanych z epidemią COVID-19. Autorzy poszczególnych rozdziałów przedstawili swój punkt widzenia. Podzielili się również własnymi doświadczeniami z praktyki. Atutem książki jest z jednej strony naukowe, z drugiej praktyczne podejście w zakresie wybranych aspektów szeroko rozumianego prawa medycznego.

Pandemia COVID-19 pozwoliła obserwować, jak działa nauka, i uzmysłowić, że ludzkość jest w trakcie dynamicznego procesu poznawania nowego zjawiska.

² Szerzej na temat: L. Bosek (red.), *Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Komentarz 2021*, wyd. 1, Legalis, dostęp: 24.08.2021.

³ T.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1239 ze zm.

⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 374 i 567. Dalej jako: specustawa o przeciwdziałaniu skutkom COVID-19.

Funkcjonujemy w czasach, gdzie uczeni często dokonują przełomów i to, co jednego dnia jest pewne, drugiego może okazać się nieaktualne. Tak działa nauka. Pandemia jest tragedią medyczną, społeczną i ekonomiczną, ale jest również lekcją dla ludzkości⁵.

W tym miejscu, jako Redaktorzy monografii, serdecznie dziękujemy wszystkim Autorom tekstów za wkład naukowy wniesiony w tę książkę. Serdeczne podziękowania kierujemy do Pani prof. dr hab. Monice Urbaniak, UMP, recenzentki tomu, za trud włożony w przygotowanie recenzji i wnikliwe uwagi krytyczne zamieszczonych tekstów. Dziękujemy również Wydawnictwu Naukowemu „Silva Rerum”, a w szczególności Pani Redaktor dr Paulinie M. Wiśniewskiej za serdeczność i pomoc w wydaniu monografii.

Prof. dr hab. Jacek Sobczak
Dr Anna Rogacka-Łukasik

5 J. Duszyński, A. Afelt, A. Ochab-Marcinek, R. Owczuk, K. Pyrc, M. Rosińska, A. Rycharczak, T. Smiatacz, *Zrozumieć COVID-19*. Warszawa 2020, s. 12, https://informacje.pan.pl/images/2020/opracowanie-covid19-14-09-2020/ZrozumiecCovid19_opracowanie_PAN.pdf, dostęp: 24.08.2021.

Noty o Autorach

Milena Garwol [ORCID: 0000-0001-8880-8765] – doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne ze specjalnością prawo karne, asystent badawczo-dydaktyczny na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Naukowo zajmuje się szeroko rozumianym prawem karnym i procesowym oraz stykiem obu dziedzin, a także konstytucyjnymi aspektami prawa karnego.

Maria Gołda-Sobczak [ORCID: 0000-0002-3854-7007] – prawnik i politolog. Ukończyła studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji UAM oraz studia z nauk politycznych na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce otrzymała w 2008 r. Stopień doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce uzyskała na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2016 r., przedstawiając jako główne osiągnięcie naukowe *książkę Krym jako przedmiot sporu ukraińsko-rosyjskiego. Jest zatrudniona na stanowisku profesora w Instytucie Kultury Europejskiej UAM z siedzibą w Gnieźnie*. Członkini Polskiego Towarzystwa Naukowego Prawa Prasowego, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego.

Dorota Kaniewska [ORCID: 0000-0002-6926-1415] – doktor nauk prawnych. Adiunkt w Katedrze Prawa Ustrojowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół wzajemnych relacji występujących pomiędzy prawem wewnętrznym, prawem międzynarodowym i prawem Unii Europejskiej.

Olgierd Kucharski [ORCID: 0000-0002-9633-9281] – doktor nauk prawnych. Adiunkt w Katedrze Prawa Sądowego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Specjalizuje się w zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, teorii i filozofii prawa. Sekretarz Konwentu Godności Honorowych Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „*Fontes*” oraz Członek Rady Nadzorującej Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Obszarze Nauki i Sztuki UJD w Częstochowie.

Karolina Paluszek [ORCID: 0000-0002-4803-6171] – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Jej zainteresowania badawcze obejmują w szczególności problematykę wykładni prawa w wymiarze krajowym oraz unijnym, zagadnienie wielojęzyczności i multicentryczności prawa oraz prawa osób niepełnosprawnych.

Bogusław Przywora [ORCID: 0000-0002-8809-3971] – profesor Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, kierownik Katedry Prawa Ustrojowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Ekonomii. Radca prawny świadczący w szczególności nieodpłatną pomoc prawną. Specjalizuje się w prawie ustrojowym i porównawczym. Redaktor naczelny czasopisma „*Gubernaculum et Administratio*”.

Anna Rogacka-Łukasik [ORCID: 0000-0001-6140-0591] – doktor nauk prawnych. Autorka publikacji z zakresu prawa cywilnego, prawa prywatnego międzynarodowego oraz styku prawa prywatnego z prawem publicznym. Adiunkt badawczo-dydaktyczny oraz p.o. kierownika Katedry Prawa Sądowego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Członek Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk Oddział w Katowicach oraz wiceprezes zarządu Stowarzyszenia Badań Nad Źródłami i Funkcjami Prawa *Fontes*. Sekretarz redakcji czasopisma „*Gubernaculum et Administratio*”.

Dorota Sieniawska-Michalska [ORCID: 0000-0003-0514-8250] – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Humanistycznym Politechniki Koszalińskiej, specjalistka w zakresie prawa medycznego i praw człowieka.

Jacek Sobczak [ORCID: 0000-0002-2231-8824] – prof. zw. dr hab. nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Sędzia Sądu Najwyższego obecnie w stanie spoczynku. Profesor na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Prezes Polskiego Towarzystwa Naukowego Prawa Prasowego, członek wielu towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, Polskiego Towarzystwa Prawa Sportowego, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Autor licznych monografii i artykułów z zakresu prawa autorskiego, prasowego i ochrony własności intelektualnej, a także prawa cywilnego, konstytucyjnego i administracyjnego, praw człowieka, prawa wyznaniowego funeralnego oraz medycznego. Redaktor naczelny czasopisma „Themis Polska Nova”, zastępca redaktora naczelnego czasopisma „Medyczna Wokanda”, zastępca redaktora naczelnego czasopisma „Gubernaculum et Administratio”.

Adam Wróbel [ORCID: 0000-0002-9315-0213] – doktor nauk prawnych. Adiunkt badawczo-dydaktyczny Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, na Wydziale Prawa i Ekonomii, w Katedrze Prawa Sądowego. Zainteresowania badawcze to prawo karne materialne, materialne prawo wykroczeń – ze szczególnym uwzględnieniem kwestii pogranicza prawa karnego, prawa wykroczeń i prawa pracy; wybrane kwestie materialnego prawa karnego skarbowego; historia doktryn politycznych i prawnych, zwłaszcza nauczanie społeczne św. Jana Pawła II. Sekretarz redakcji czasopisma „Gubernaculum et Administratio”.

O ddawana do rąk czytelników publikacja stanowi zbiór opracowań poświęconych wielowątkowym problemom, jakie pojawiły się na tle pandemii COVID-19. W artykułach składających się na monografię zajęto się całym wachlarzem problemów natury prawnej wywołanych wirusem SARS-CoV-2. Zebrane teksty odnoszą się zarówno do problematyki prawa unijnego, jak i konstytucyjnego, administracyjnego, karnego, a także prawa pracy i ochrony danych osobowych, przy czym poruszono również dylematy praw człowieka w walce z pandemią na Ukrainie. Wychodząc od analizy aktów normatywnych, autorzy podejmują problemy związane nie tylko z prawem medycznym, lecz także z oddziaływaniem rozwiązań normatywnych na życie społeczne.

Prof. dr hab. Monika Urbaniak

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

ISBN 978-83-67222-18-1

SILVA
RERVM